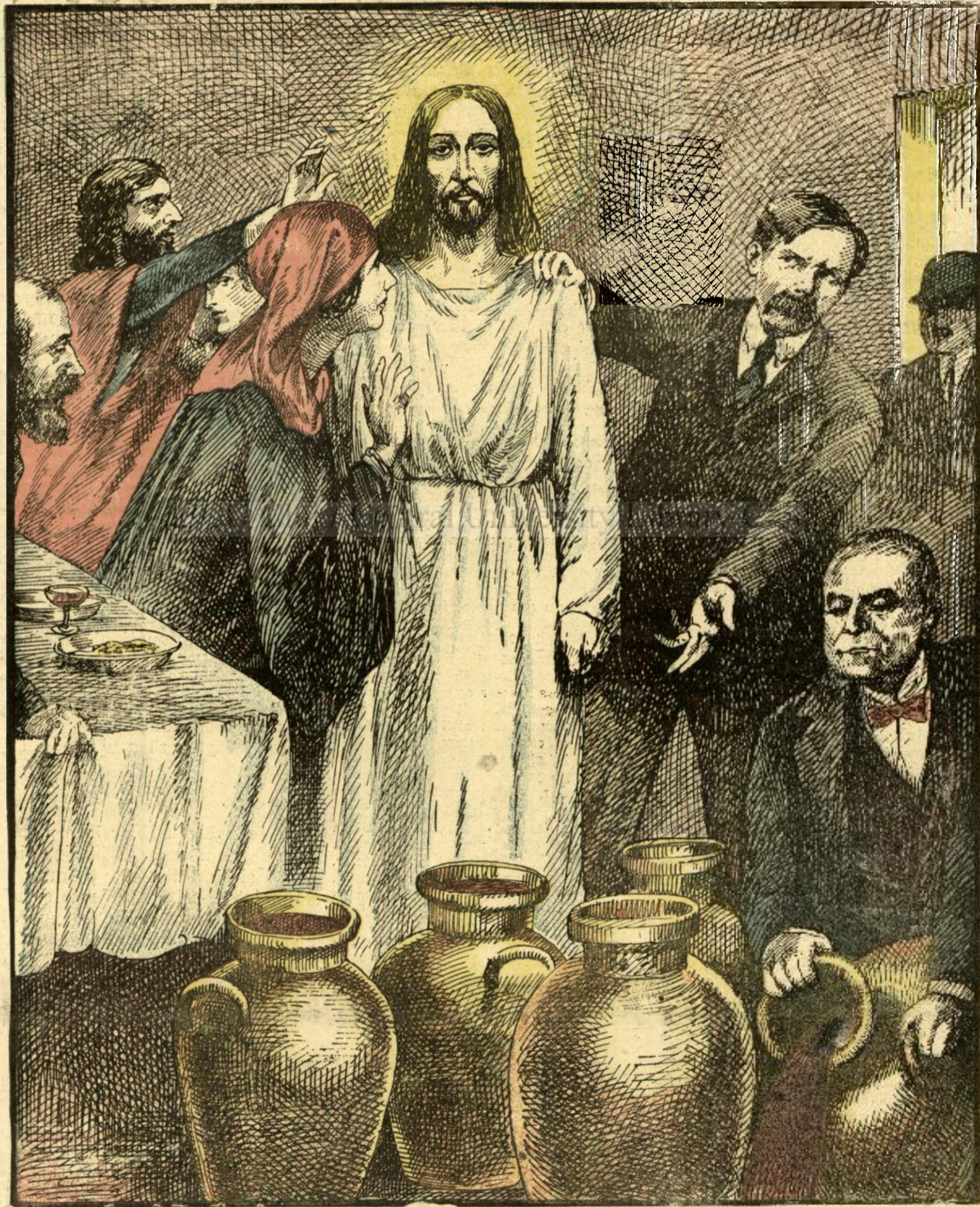

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

O interpretare ciudată a nunței dela Cana

Tabloul pictorului american J. F. Kautman, pe care antiprohibiționiștii îl folosesc pentru propaganda lor. (Vezi explicația în text).

PREFACERI

Din toate părțile, se înfiripează critici, se formulează deziderate pentru o directivă unitară a vieții morale românești. Cine dintre cărturari n'a avut accente mai sincere, ori mai violente chiar, împotriva „crizei morale”? Cine nu s'a simțit obligat de povara discordanței propriilor sale stări sufletești, să aibă eșiri împotriva atâtor și atâtor rele care ne bântuie? Și cine iarăși a putut rezista ispitei de a nu formula programe salvatoare?

Dar dacă am stărui să judecăm cu oarecare liniște, stările dela noi, de sigur toți liniștiți ne-am apuca de lucru, înțelegând și greutățile refacerii unui echilibru, simțind și bucuriile dobărârii unor piedici, pe cari le pun în cale ifosele unor competenți, care nu se mai potrivesc vremii, sau locvacitățile desfrânate ale unor imitatori sglobii.

Straturile sociale n'au o consistență temeinică. Interpătrunderea lor e așa de repede, și de neașteptată, că pe cât de surprinși rămân cei de ieri, pe atât de uimiți apar cei noi, în situații schimbate.

Nu-i desigur o observație nouă, că

viața românească e străbătută acum de curentul cel mai vijelios al unei neo-burghezii, care indiferent de capitolul pregătirilor ei sufletești și intelectuale, a izbutit să-și afirme progresul. Că acest progres înfățișează prea vădit lipsa de direcție și că face să se regrete unele din credințele în ierarhia aproape încleștată de altă dată, se poate. De obicei idealistii se bucură de progres însă și nu se lasă biruiți de amărăciunea, că prea ar fi iluzorie înaintarea.

Da, e adevărat, lipsesc normele, nu se văd directivele morale, nu mai stăpânește nici mistica națională, suntem îngăduitori, uităm repede, jignirile serioase și ne revoltă nimicurile.

Suntem cu toții în prefacere.

Valul democratic, care ne-a cuprins pe toți, dar pe toți, e tocmai această căutare a noastră înșine în vâlmășagul de energii noi, care năvălesc și vor dintr'odată să nu se vadă, c'ar putea să nu se adapteze stărilor, pe care ori le-au văzut, ori și le-au închipuit.

B. Cecropide

In regatul umbrelor

Cercetările metapsihice și ectoplasmemele

Ne-am ocupat în numărul trecut al **Universului literar** de concluziile la care au ajuns majoritatea savanților, în urma experiențelor făcute de celebri spiritiști.

După problemele „spiritiste”, a intervenit **metapsihica** cu chestia **ectoplasmiei**, sau a **teleplasmiei**. Norvegienii au introdus cuvântul **teleplasmă**, dar Richet l-a înlocuit cu **ectoplasma** și acest din urmă termen a căpătat dreptul de încetățenire în publicistica metapsihică. Incontestabil că un savant ca Richet, dând o deosebită atențiune curioaselor probleme de ordin metapsihic, a contribuit într-o largă măsură la vulgarizarea literaturii acestui început de știință. Spunem început de știință, de oarece metapsihica nu poate fi în forma sa nebuloasă de acum, o știință. Ceea ce susține însă Richet e să dăm atențiune tuturor cercetărilor ce se fac în domeniul misterios al fenomenelor zise supranaturale, adică a acelor fenomene, care, deocamdată, scapă controlului simțurilor noastre și nu pot fi explicate prin datele ce le posedă științele pozitive.

Cu alte cuvinte, marele savant francez, ne îndeamnă să nu disprețuim cercetările de ordin metapsihic, căci se poate, ca natura să ne ascundă încă multe mistere și oamenii de știință să nu manifeste prea mult scepticism față de acei care se trudesă să pătrundă dincolo de natura aparentă reală.

Avertismentul lui Richet e bine venit, dar nu urmează de aci să primim în cadrul științei, rezultatele suspecte ale unor experiențe echivoce. Se spune că omul exteriorizează în imediata sa apropiere o altă făptură **materializată**.

Această făptură materializată a fost botezată **ectoplasmă**. Din ce elemente s'ar compune această ciudată făptură? Să fie ectoplasma un soi de **alter-ego** al individualității și personalității noastre?

În caz afirmativ, ce funcțiune psihofiziologică ar îndeplini ectoplasma? Știm că unele animale inferioare au proprietatea de a lan-

sa un sarcod; sarcodul este un soi de exteriorizare și funcțiunea sa e să prindă alimentele și să le transmită organului principal al vietuitoarei. În consecință, sarcodul acestor vieșuitoare, are o funcțiune fiziologică. Dar, ectoplasma, adică exteriorizarea materializată a făpturei omenești, poate ea să îndeplinească o funcțiune de ordin fiziologic; este ea în relațiune intimă cu organismul fizic și psihic, — cu alte cuvinte e un compliment al personalității; un auxiliar al individualității; sau o **radiațiune** în spațiul înconjurător, a conștientului insului?

Răspunsurile variază și sunt nemulțumitoare.

Natura intimă a acestor ectoplasme, de asemenea, n'a fost definită. Unii pretind că ectoplasmemele sunt luminoase; alții susțin că ele ar „emana” dela capul medium-ului, sau dela membrele lui inferioare.

În ce privește proprietățile fizico-chimice ale ectoplasmelor, opiniile sunt tot așa de deosebite.

Din controlul făcut de oamenii de știință serioși, celor mai celebri medium-uri, reese că ectoplasmemele apărute, în timpul experiențelor, au fost produsul unor manevre, mai mult, sau mai puțin ingenioase, făcute de experimenterii. Ectoplasma a fost când un cearșaf fin, când o țesătură albă... În alte ședințe controlate de savanți, ectoplasmemele n'au binevoit să-și facă apariția...

Din cele mai sus reese că trebuie să urmărim cu interes cercetările de ordin metapsihic, dar să primim cu rezervele cuvenite, concluziile prea grăbite ale unor pseudo-savanți.

R. SEIȘANU

Curiozități chinezești

Chinezii se iau la întrecere cu japonezii ca să-și dea nume poetice și pompoase ca, de exemplu: „Binecuvântarea cerului” — „Cingătoarea de aur” — „Comoara literaturii”, — „Noișor străveziu”, etc. Au însă obiceiul

rău să dea copiilor lor numele animalelor casnice.

— Cum se chiamă fiul d-tale? l'întrebi pe chinez și acesta îți răspunde:

— A-Kasciai (cățelușul).

— Dar pe celalt?

— Celalt e A-ngas (boul).

— Și ăl mai mititel din toți?

— Pe ăl mai mititel îl chiamă A-ciu-ciai (purcelușul).

— Dar cum ți-a venit în gând să-ți botezi copiii cu nume de dobitoace?

— Și adică de ce nu! îți replică chinezul mirat, adăogând: Ce e mai de preț decât paza devotată și credincioasă a câinelui? Dar ajutorul dat de bou la cultura băltoacelor de orez?... Și astfel nici nu putem să dăm nume mai înemerite iubiților noștri copii.

Pentru chinezi, comparațiunea copiilor cu animalele nu e nici de cum necuviincioasă și degradatoare. Nu e așa, fiindcă în casa lor, trăesc, în deplină armonie cu familia, găinele, purceii, câinele, pisica, și dacă pot țin lângă ei și vacuța care le dă lapte. Chinezii, împreună cu animalele casei lor, sunt membrii unei societăți de ajutor reciproc, care împart frățeste între ei munca comună și foloasele trase din ea.

Note asupra vieții

cugeări de Alphonse Daudet

Sunt zile în care tot ce mi se întâmplă îmi pare că s'a mai întâmplat, în care tot ceia ce fac, îmi pare că am mai făcut, de mult, într'o altă viață, într'un vis, cu același concurs de împrejurări diferite.

Anumite intonațiuni ale anumitor cuvinte îmi dau impresia că le-am mai auzit cândva; anumite colori sau asociații de colori îmi dau impresia că le-am mai văzut cândva. O! cât e de greu să spui uneori ceia ce simți.

* Mânia. Când trece ea stăramă multe legături, chiar între două ființe unite în cuget și în simțiri, între tată și fiu, între frate și frate; priviri mâniate, guri învenimate și atât de străine între ele. Nu te cunosc! Ași vrea să te văd departe de mine, — mort, distrus pe vecie. Și pe urmă câte lacrimi, câte scuze pentru a repara toate astea.

* Orice adevăr de'ndată ce e formulat își pierde din integritate și luncă spre minciună.

* Trebuie o bună directivă în viață, mai ales când ești tânăr. Carierele noastre artistice dovedesc această din belșug. Ce mirat ar fi acela care trece mândru și îndrăzneț prin viață când îi s'ar spune că n'are directivă. Câți muzicanți nu fac oare potură și câți literați nu sunt pictori exclusiv.

traducere de Const. A. I. Ghica

INDRUMATORUL

Multă vreme am stat de vorbă cu prietenul Damian. Era spre asfințit de Octombrie, într-o dimineață când soarele se imprăștia darnic peste bucureșteni. Era binecuvântarea de pe urma razelor calde, și lumea sorbia cu nesățiu plăcerea mișcărilor sub cerul deschis. Cu câteva zile înainte se pornise pe frig și nimeni nu visa să mai bată calea Victoriei în haine subțiri.

Stam și noi în Cișmețiu, pe o bancă, la o răspântie de alea, astfel ca ploaia razelor să ne desmierde din belșug.

Și ne gândiam cu grijă la rosturile vremii, nedumiriți de cele ce vor mai fi ca mâine.

— „Intellectualii sunt străini de popor — izbucnește Damian — și asta se întâmplă pretutindeni, unde democrația e vorbă de clacă.

„Ai citit amintirile fiicei lui Dostoiwski despre tatăl ei? Știi ce cugetă ea? Intellectuali, cari au stăpânit Rusia țarilor, n'au cunoscut poporul, nu l-au priceput. De-aceia s'a întâmplat ce știe toată lumea.

Ce fac oamenii noștri subțiri, societatea „bună”, „înaltă” sau High-life, cum îi se mai zice? Vorbește franțuzește, englezește, după cum strămoșii ei vorbeau grecește.

În privința asta, un doctozor dela Craiova a scris cândva o carte vrednică de citit. Acolo el povestește cum l-a întâmpinat pe marele Virchov când a venit să ne vadă țara. L-a dus pe moșneag la Sinaia, și acolo, în gară, lumea vorbea franțuzește.

— Unde ne găsim aici? — îl întrebă bătrânul învățat.

Bietului doctozor nu i-a venit bine să-i spună că se găsește pe pământ românesc.

Știi tu? Avem un graiu curat ca ceara de albine și dulce ca mierca. Numai că, n'o vorbește lumea de sus, aceia care ne cărmuiește încă.

Der răul cel mai mare ni-l fac cărturarii noștri, intelectualii. Văzut-ai pe scriitorii, cel puțin pe cei tineri, cutreerând satele să le desgroape comorile și să-și împedobească apoi scrisul cu ele? A mers cineva prin fabrici, prin casele sărace, prin cocioabele satelor, ca să poarte acolo cuvântul drag și sănătos al buneii înțelegerii? Seris-a cineva ca Balzac, ca Zola, romane de moravuri, în care să simți ritmul unui popor?

Ștăm rău. Grea sarcină lăsăm urmașilor. Vor avea dreptul să ne sfarme statuile, să ne creadă apostoli mincinoși și fățarnici!..

L'am privit lung și mirat. Nici-odată nu-mi grăise astfel. Ochii săi erau mai fluidici ca ori și când. Geniul sufletelor mari n'a răsbăt vreodată atât de puternic prin ochi omenești.

Și i-am răspuns:

— Dar tu? Ce-ai făcut tu pentru cei mulți, tu, cel care îi judeci atât de aspru pe cărturari?

— „Eu?... Eu sunt un păcătos, poate cel mai păcătos dintre voi. Simt în mine vlagă de îndrumător, dar când vreau să mă mișc liber prin lume, să infrunt cu fluiditatea sufletului vijeliile ei, abia atunci simt că nu pot, n-î știu să vreau. M'au doborât nu atât anii, doar n'am ajuns încă la jumătatea veacului meu, cât lupta ce-a trebuit s'o poarte eul meu firesc cu mediul împrejurimii. Am învins, căci nu mi-am târguit sufletul nici-odată, dar sunt zdrobit de victorie.

— Și crezi că ești singurul exemplar în felul tău?

— N'am aceeași glorie, și de-aceia mă gândesc cu jale la contemporanii mei. Generația noastră e prea istovită și pitică în fața pleiadei din anul când ne-am născut. Ea a trebuit să rabde și vijelia unui războiu. Așa i-a fost partea de noblețe pe lume.

Nu mă gândesc însă la mine, nici la ceilalți împotmoliti ca și mine. Privesc numai tinerimea și mă cutremură graba ei nepriecată, dar sgomotoasă și cutezătoare. Accastă tinerime... care este idealul ei? Nu s'a născut încă îndrumătorul, intrupătorul aspirațiilor ei, dacă le are. Sau, dacă s'a născut, de ce nu s'arată să cioplească piatra brută cu dalta de artist? El să-i îndemne pe cărturari spre adevăr, dreptate și pace. El să înfrățească clasele, desființând granițele dintre sate și

orașe, nepotrivirile materiale, supărările sufletesti dintre mari și mici, astfel ca toți deopotrivă să fie cetățeni liberi ai acestei țări, sub cărmuirea unei minorități inteligente și morale.

Iată visul meu și împărtașania unui suflet îndurerat. Mă tem însă că făptura nesianică nu se va ivi.

Societatea îndură azi o eclipsă, ale cărei urmări mă înfricoșează. Inteligența privește sclavă la triumful bestiei, care, fiindcă a urcat-o deasupra apei furtuna, are împotriiva inteligenței tot ce însăși inteligența, năivă și visătoare, a pus la îndemâna ei. Inteligența e învinsă și umilită cu arme plătuite de geniul ei creator.

Iată pentru ce mă tem.

— E prea firesc ceia ce se întâmplă.

— „Dar cine spune că nu-i firesc? Veacurile se întorc parcă spre timpurile primitive. Ai impresia că marele Kosmos reintră în epoca nesigură a nebulozei, când toate elementele se frământă protivnice, pe drumuri întortochiate, când noțiunile își pierd înțelesul, și când totul ne îndeamnă parcă spre prăbușirea eternă.

Și totuși, sunt chinurile, în care se naște o lume nouă, un pământ, altul decât cel de azi, poate mai bun, dar nicidecum mai rău. Ce va ieși din sbuciumul oamenilor nu știe încă nimeni, și poate n'o vor ști cei din generația noastră. Întrebarea e însă: Ce facem și ce putem face noi ca să ieșim cu bine din acest vârtej? Să ieșim noi, poate e rău spus cuvântul, căci nu m'am gândit la noi, cu indivizi fără însemnătate în acest uriaș dute-vino, care se cheamă lume, ci la țara, pe meleagurile căreia ne-am născut și am crescut noi.

Cum vom ieși? În ce chip vom pregăti zile mai bune pentru cei ce va veni după noi?

Iată ce-am gândit să-ți spun.

Și astfel grăi Damian, sub cerul liniștit de Octombrie, într-o dimineață plină de soare, în Cișmețiu încă parfumat de flori. Căzu apoi iarăși pe gânduri, neturburat de ciripitul copiilor ce se jucau pe alei.

LEONTIN ILIESCU

(Va urma).

Oamenii sunt săraci pentru că cred că se vor putea îmbogăți mai lesne despuind pe aproapele decât muncind.

Novicord

Insemnările unui trecător

Citind versuri de-ale poezilor moderni, — așa de moderni că-și confundă inspirația proprie cu a unor lecturi mai mult sau mai puțin bine traduse, — am o senzație de gătuire. Simt, că mă îneacă necesitatea confecționată. Și-mi aduc aminte ca de o durere, pe care n'aș voi s'o mai încerc de „Cântarea cântărilor”, de această înșirare de imagini siluitoare a inimei celei mai închise. Mi-aduc aminte, acum, când citesc versuri dedicate „unei d-ne”, ori „unei d-re”, de comparații ca aceste: „Dinții tăi sunt ca o turmă de oițe, ce-au eșit din scaldătoare și nasc tot gămeni”; „sânii tăi sunt ca doi pui de căprioară, ce pasc în crini”.

Să mai pun în fața acestor imagini de admirabilă sinceritate plastică, citate din vreun poet modernist, care face mai mult geometrie verbală?

ȘCOALA.

În tramvai: o elevă de externat citește tainic o scrisoare roz; un elev de liceu râde cu poftă citind o abjecție pornografică suburbană; un profesor încărunit și cu barbă povestește o anecdotă picantă dela un birou de servitori.

Și deodată mi-am adus aminte de un aforism, pe care-l formulase în a-jun un profesor, care venise la redacție: „Școala trebuie să-și îndrepte atenția către educația morală. Profesorii au datoria să combată un intelectualism exagerat”.

Trab.

De câte ori dau cuiva un post vacant, fac două zeci de nemulțumiri și un ingrat.

Ludovic XIV

La crășmă

Mi-ești dușman tu, măi Ilie ??

Nu gândi c'ași fi beat turtă,

Dar, e timp de dușmănie,

Când ni-i viața-atât de scurtă !..

C'am luat-o pe Ilina

De nevastă !... Bine frate

Crezi c'ar fi a cuiva vina !...

Cum voești, așa socoate.

Dar eu știu una și bună

Și-alții ce-ar vorbi, nu-mi passă

M'a iubit ca o nebună

Și-am făcut cu dânsa casă.

Mi-a fost dragă și ea mie

Și-ncă cum !... dragostea-i sagă

Și-apoi, cum gândești, Ilie,

Vină e că mi-a fost dragă !

Că ți-a fost și ție — poate,

Cum ți-e dragă orice fată —

Dar, că nu te-a vrut, socoate

Este-acî vre-o judecată-!...

Dragi mi-or fi și mie multe,

Însă una mi-e ursită —

Și-azi, de-a vrut să mă asculte

Mi-e și soață și iubită.

Nu, măi frate, vrășmășie

Nici că ai de ce să-mi porți

Doar, nu-i vorba de-o moșie,

S'o fi tras, așa, la sorți

I-am fost drag, ea mea — și pace.

Fete's multe, câte vrei,

Din atâtea doar ți-o place

Una — soață să ți-o ei

Eu băiat să am, tu fată,

Mai târziu — ne încusrim..

Sus paharul !... Sfinte Tată,

Doar, cât lumea-o să trăim !..

Zefir-Trivale

CARACTERE

Pălăria, țigara și Pumnul te fac să-l fecunoști de departe... atunci când nu ai observat prin apropiere rubicunda siluetă a lui Aron Schuller. A devenit repede celebru. Are o celebritate așa de mare încât e destul ca să invite pe altul la un sărut, pentru a-i da și acestuia o perla din coroana celebrității sale.

Cât era prim secretar de legăție la Viena — Doctorul în medicină C. Argetoianu conducea legăția. — Azi ca locotenent al generalului cu chipiu și fără stea, conduce partidul.

Când se supără, D-nul Cudalbu visează noaptea că îl sfășie rechinii, D-l Trancu-Iași că o să i se pună lacăt la gură iar lui Jenică Atanasiu — C. Jenică — i se pare că cea mai grozavă filoxeră amenință să distrugă toate podgoriile din țara românească.

Și totuși D-l Argetoianu nu are azi de cât un singur pumn. Pe celălalt l-a uitat odată la Cameră în gura unui fruntaș al opoziției.

Pumnul D-lui Argetoianu este un element. Cu el a sfărâmat un guvern; cu el bate azi cuele unei noi sandra-

male. Și pumnul său teribil nu însângerează, poate pentru că stăpânului său nu-i place să privească propriul său sânge.

Azi proprietarul pumnului și a gambetei se plimbă pe aleele parcului dela Karlsbad. Intre timp bea din apă minunată a izvoarelor vestitei stațiuni balneare.

De acolo e în corespondență numai cu D-l Albert Popovici Tașcă, singurul și cel mai devotat prieten, căruia în nici o scrisoare nu uită să-i trimită câte o reclamă de pomadă pentru creșterea părului.

Când s'o întoarce trage nădejdea să călătorească cu Tren special. Deocamdată joacă pe mai multe tablouri, D-sa fiind și inventatorul celui mai nou joc de bacara politică.

Bac.

In eroism se află ascuns misterul vieții. E un om de nimic acela care nu e în stare să facă nici un sacrificiu.

William James

S P L E E N

S'a norat și'nținsa boltă
E lipsită de lumină.
Seade tristă printre nouri
Luna plină.
Pajiștile's adormite,
Doarme trișca dela târlă
Și nici apa nu s'aude,
Jos la gârlă.
Amorțite's toate cele,
Amorțiți sunt mieluseii,
Și pe luncă, par'că morți sunt,
Toți cârsteii.
Dar tăceți, urâtul spart e
Și un cânt o să răsaie...
Tot urât 'mi-e: sună cânt de
Cucuvaie.
M. Leonte

Gândiri alese

Adevărul și minciuna

Adevărul, ori unde l-ai căuta, nu se înfățișează ușor. Trebuie să te scori foarte adânc ca să-l găsești, cum faci pentru metalele prețioase.

Gulzot

E mic binele ce-l face lumii adevărul, în comparație cu răul ce-l face a pătențele lui.

La Rochefoucauld

Mai ușor triumfă nedreptatea decât adevărul; nedreptatea poate apărea ca orice armă, pe când adevărul trebuie să lepede pe acelea care i-ai mânăji biruința.

Adina Gr. Olănescu

Câte secrete rămân între două ființe, care se iubesc și care își spun totul!

Etiénne Rey

Minciunile sunt atât de fecunde, în cât ajunge una ca să producă o mie.

Goldoni

Culese și traduse de I. Șt. Cornășeanu

Tragerea premiilor filatelice

- LOT. No. 1, Medic Căp. Dumitras Ciurel, Aiud.
- LOT. No. 2, Mihăicea Emil, str. Mihail Bravu No. 10, Buzău.
- LOT. No. 3, Manoliu Victor, student, Be-rești (Covurlui).
- LOT. No. 4, Licuța Popescu, str. Dionisie Loco.
- LOT. No. 5, Vlad R. Popescu, Slobozia (Ia-lomita).
- LOT. No. 6, Suliman Memet, Hârșova.
- LOT. No. 7, Manteluță Mircea, str. Ateli-erului No. 4, Loco.
- LOT. No. 8, Felicia Stănceanu, str. Brutar, 32, Loco.
- LOT. No. 9, Maria Dumitrescu, str. Roșiori, 46, Galați.
- LOT. No. 10, Ing. Barbu Ulahol, str. Plan-telor 43, Loco.

Cititorii care vor să participeze la viitoa-relor premii filatelice — printre care vor fi două capete de bon — vor strânge cupoa-nelo cu începere de azi. Cupon No. 1.

Viața lui Alexandru Karagheorghievici la Bocșig

— Amintiri din viața craiului sârbesc în Ardeal —

După un drum de mai bine de două ceasuri făcut pe linia ferată Arad-Ceanad, călătorul care ar dori să se împărtășească în plină splendoare a naturii cu amintiri din viața Crăimei sârbești, desfășurată vreme de douăzeci ani, pe plaiurile de astăzi, vecinice ale României mari, se poate opri la gara Bocșig, de unde să se îndrepte către satul cu același nume.

Desmierdată de Crișul alb, care după cântarea poetului desrobirii, Octavian Goga, a dus pe vremuri jalea unui neam întreg și din apa căruia, în prezent bocșigani prind în fiecare sârbătoare, când pescuitul e liber, somnii cei mari, grei de câte cincisprezece kgr. unul, comuna Bocșig a luat ființă în anul 1876 din trei cătune intrunite: Ercheșten, Bocșig și Căndrătău.

La depărtare de șase km. de comună, spre miază-noapte, pe hotarul vechiu Bocșig-Mănerău, trece largă calea lui Traian, venind, dinspre Lipow, taie munții Bihorului și se îndreaptă către Beiuș.

Mai de demult, întreaga avere a comunei a fost averea statului austro-maghiar. Ca director administrativ, în anul înființării ei, a fost numit un oarecare ungar, Laszlo.

În anul 1843, în luna Martie, ziua 19, Laszlo a dăruit pentru totdeauna primăriei din Bocșig, un baston cioplit din lemn de abanos cu mâner de argint, pe care stă gravată următoarea inscripție: „Decorul oficiului primăriei, Bocșig.”

De atunci și până astăzi bastonul primăriei s'a păstrat din primar în primar cu sfîntenie orânduită.

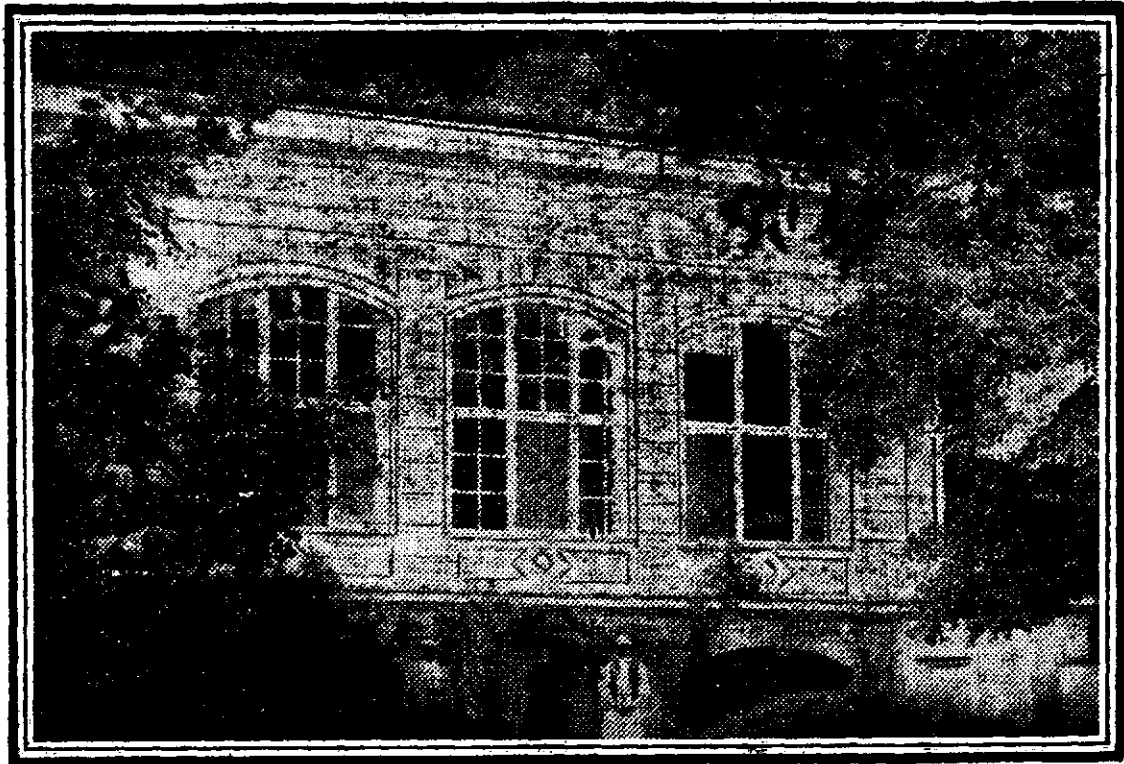
Când un primar se schimbă și altul îi ia scaunul de cinste, bastonul primăriei se predă noului primar, împreună cu sigiliul primăriei, săvârșindu-se oarecare solemnitate.

În anul 1857 credincioșii au trecut de partea bisericii Romei; numai șaseprezece familii au rămas statornice în credința ortodoxă răsăriteană, credința moșilor și strămoșilor lor.

Cu vremea, locuitorii au exercitat schimbările de credință, ajungându-se astăzi la rezultatul, că în întreaga comună se află două sute șaptezeci familii greco-orientale și peste o sută de familii greco-catolice.

și slovenilor, care se refugiase din Serbia în Ungaria, cumpără pentru folosință personală această moșie și se așează în Bocșig, în anul 1863, ca mare gospodar.

Așezat în Bocșig, craiul sârbesc, ca un bătrân ce era, statornic la minte și harnic la fapte de nu avea pereche, se prins cu râvnă, să-și orânduiască moșia, pe care o cumpărase.

Castelul se prezintă ca un locaș cucernic așezat la colțul parcului în mijlocul satului. În umbra zidurilor îmbătrânite stă înfășurată în giulgiu vremei Scriptura vieții bătrânului voivod sârb.

Grija de căpetenie a bătrânului crai, ajuns în Bocșig, a fost să-și clădească o locuință după rangul ce-l purta.

Cu drept cuvânt, încăperea vechei locuințe, ce a fost cumpărată odată cu moșia, era prea mică. Nu putea în umilința ei să răspundă așezării unui crai sârbesc, care își adusea în

perie una, pentru bătrânul crai și alta, pentru Doamnă. Cum însă, atotputernicul Dumnezeu orânduiește mersul lumii, nu după cugetul nostru, ci după neclintita voință Sa, atotvăzătorul a închis ochii pentru veci onoratei Doamne, care după cât se spune, se găsea dusă la Paris, cu cei trei tineri feciori: Petru, fostul rege al sârbilor, părintele M. S. Regelui Alexandru, de astăzi, Gheorghe și Arsenie — lăsați în Apus, pentru a li se desăvârși instrucția și educația.

Moartea Doamnei a făcut pe bătrânul crai să-și schimbe planul întocmirii castelului, suprimând încăperile Doamnei, rămânând așa cum se vede astăzi, castelul, numai cu încăperile Craifului.

Castelul se prezintă ca un locaș cucernic așezat la colțul parcului în mijlocul satului. În umbra zidurilor îmbătrânite stă înfășurată în giulgiu vremei Scriptura vieții unui Voivod...

Dela 1870 până astăzi, castelul a văzut multe și a suferit multe.

În umbra ei stă amintirea vieții unui Voivod, miluitor față de oamenii săraci, aspru față de cei nemernici și bun creștin.

Departat de țara Sa, rupt trupește de tot ce i-a fost scump — cu gândul la pământul patriei și la poporul dela care multe a învățat — bătrânul crai a avut legături intime politice cu oamenii de încredere, rămași în Serbia.

În castel Voivodul și-a urzit ceas cu ceas, zi cu zi, împlinirea visurilor mărețe, dând sfaturi micilor prinți, înțeleșii lui Petru, celui mai în vârstă, care simția clocotind în sângele tânăr avântul drepturilor regesti.

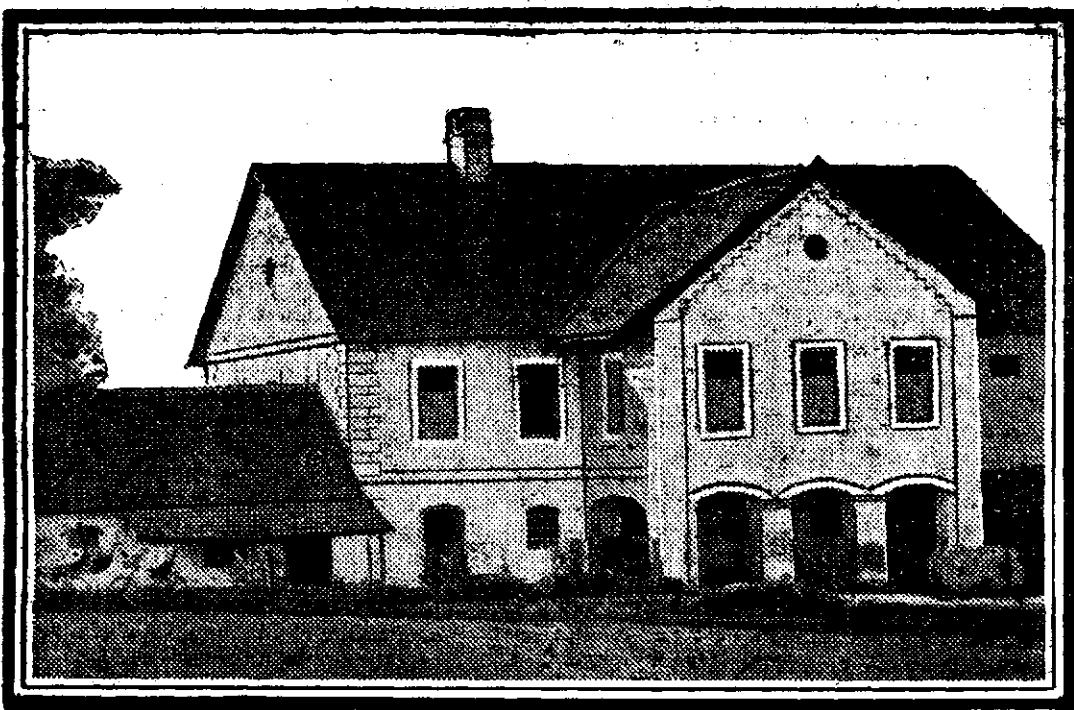
În acest castel, preotul satului, Al. Pap, intra smerit cu cartea de rugăciuni subsoară, ca să ingenunche în fața lui Dumnezeu. Lângă preot ingenunchia și Voivodul.

Tot în acest castel s'a sinucis un ginere al craiului sârbesc. Ginerelul a fost înmormântat în cimitirul satului. Mormântul în care zace de veci mlădița princiară se mai cunoaște. Nici flori, nici grădiniță; uitarea a stins candelă amintirii lui la crucea unde ar putea veghea o candelă, aprinsă unui suflet. Am putea spune, că astăzi castelul după dureroși ani de restriște, stă încă în picioare.

Revoluția izbucnită în Ungaria, în anul 1918, n'a scutit acest castel de jertfă.

Din toată strălucirea înzestrării lui, i-au rămas, ca să mai poată vorbi gura, câteva dulapuri sparte și un credent, care păstrează cu zgârcenie folositoare, cifra coroanei familiei regale „K”. Incolo, obloanele ferestrelor stau închise. Nici o rază de soare nu scapără înăuntrul

VOLBURĂ POLIANA

Pe frontispiciul morei a stat până la 1915, coroana regală sârbească. La 1915 când se dădu lupte între regatul sârb și foasta Austro-Ungarie, coroana a fost aruncată jos de unguri.

— În anii când în Serbia veche aveau loc aprigele lupte între cele două familii domnitoare: Obrenovici și Karagheorghievici, statul austro-maghiar, scoate în vânzare publică, prin licitațiune moșia Bocșig, în întindere de peste trei mii jugăre.

Craiul sârbesc, Alexandru Karagheorghievici, bunicul actualului rege al sârbilor, croaților

noul așezământ, odată cu gândul de statornică gospodărie și zbuiciumul visurilor în floare, prinse pe ramura unei nădejdi că va fi rege în țara părăsită, odată și odată.

Cam pe la anul 1870, începu să-și ridice actualul castel din Bocșig.

Planul după care trebuia să se clădiască acest castel arăta că va cuprinde două încă-

Mâna maimuței

— Nuvelă de W. W. Jacobs. —

Din englezește de Jean Vasiliad, Galați

Ultima dorință. — Reînnoțirea la viață. Groaznică înviere.

— Urgare și sfârșit —

Când intră în dormitor, totul i se păru schimbat; chiar fața femeiei sale i se păru lividă și devorată de grijă. Spre marea sa emoție descoperi în ea o expresiune stranie, care-i făcu frică.

— Dorește, strigă ea cu o voce puternică.

— Dar e o nebunie, o crimă, bolborosi el...

— Dorește, repetă femeia.

White ridică mâna.

— Doresc ca fiul meu să revină la viață!

— Talismanul căzu pe parchet. Bătrânul îl privea cu groază. Apoi cu membrele scuturate de un tremur convulsiv, el se prăbuși într'un fotoliu, în timp ce d-na White cu ochii strălucitori se apropie de fereastră și ridică perdelele. Pătruns de frig, White, tremuria în fotoliu. Din timp în timp arunca câte o privire spre femeia lui care nu înceta de a cerceta strada.

Capătul lumânării arzând în sefeșnicul unui candelabru de porțelan arunca pe plafon și pe ziduri lumini tremurătoare. După o ultimă palpăire, se stinse. Cu un nespus sentiment de ușurare bătrânul constată falimentul talismanului, și se băgă în așternut. Două minute mai târziu, femeia lui veni și tăcută se culcă alături.

Nu schimbară nici un cuvânt; înținși unul lângă altul ascultau tic-tacul monoton al pendulei. O treaptă a

H O L D A

De-o pace obositoare adoarme tot cuprinsul
Și cât străbate ochiul, departe, până 'n zare, —
Doar holda, — valuri, valuri, — întocmai ca o mare,
De'un vânt ce abia adie, își tremură întinsul.

De atâta foc de soare, în arșița de vară,
Se coace 'ntreaga holdă ca 'ntr'un cuptor închis...
Ușor o rândunică se leagănă ca 'n vis:
Un punct ce abia plutește în atmosfera clară...

S. Hortopan

scărei, trosni... un șoarece se strecură într'o gaură a zidului. Intunecul era apăsător. Luându-și inima în dinți, White aprinse un chibrit și coboră să caute o lumânare.

La ultima treaptă lumina se stinse, White se opri să aprindă al doilea chibrit. În acelaș moment, cineva ciocăni la ușa dela intrare, așa de discret, așa de slab că deabia se auzi. Cutia de chibrituri scăpă din mâinile bătrânului și conținutul ei se risipi în coridor. Înarmurirea îi țintui picioarele de dușumea; apoi o altă lovitură răsună din nou. Atunci White, făcând o jumătate de întoarcere, urcă pe băjbăite scara, intră repede în camera sa și baricadă ușa în urma lui. O a treia lovitură răsună în linșitea casei.

— Ce este?... întrebă bătrâna, întinzând urechea.

— Nimic, un șoarece, răspuse White ai cărui dinți clăntăniră. L'am simțit trecându-mi peste picioare pe scară.

Femeia sa, culcată pe pat, asculta mereu. O lovitură, mai viguroasă de data aceasta, scudui ușa dela intrare.

— E Herbert, strigă D-na White, e Herbert!...

Dânsa alergă la ușă; însă bătrânul

era înaintea ei acolo, și apucându-o de braț îi bară Drumul. Presimțea ce groaznic spectacol ar fi prezența mortului reînviat cu toată oroarea monstruoasei mutilațiuni care-l ucisese, cu toată oroarea puroiului, care de zece zile îl desfigura încă.

— Ce vrei să faci, murmură el cu o voce răgușită.

— E fiul meu, e Herbert strigă ea, sbătându-se mereu. Am uitat că se găsea la două mile de aici... De ce mă reții?... Lasă-mă să trec... Trebuie să mă duc să-i dau drumul!...

— Pentru Dumnezeu, să nu întro răcni bătrânul, care tremura din tot corpul

— Ai frică de fiul tău? vociferă bătrâna sbătându-se încă să scape. Lasă-mă să trec, îți spun... Vin, Herbert, viu...

Acum loviturile urmau una după alta. Bătrâna într'o supremă sforțare scăpă din strânsoarea bărbatului ei și se repezi din odaie. White o urmări până la rampa scărei și în timp ce dânsa înceu să coboare, el o rugă să se întoarcă. Auzi zornăind lanțul de siguranță dela ușă; zăvorul de jos scârțâi în locul lui, apoi vocea întretăiată, scadată a bătrânei țipă aceste cuvinte:

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

III

Mai puțin avut ca Filip, George n'a putut aștepta prea mult ca să îmbrățișeze o carieră. Intrase la un agent de schimb, ca să filosofeze la Bursă, să se ferească de joc, fără să se ferească de femei și în privința aceasta în trei ani de zile variase mult. Dar nici odată, între acești doi prieteni atât de strâns legați, nu se petrecuse ceva care ar fi putut umbri prietenia lor. Se iubeau mult, în punându-și mulțumirea continuă de a respecta secretul a ceea ce era de prisos, a ceea ce era dincolo de afecția lor.

Rezerva aceasta nu e rară și e, dovada înșcătoare a adevăratelor simțiminte cari leagă tinerele inimi virile. Prietenia, confidentă a dragostei, fără absolută nevoie, e piedică și pentru dragostea și pentru prietenie și dragostea care se simte spionată, judecată, amenințată, de prietenie, are pretenții, gelozii, tentațiuni cari o pervertesc.

Fără îngrijorarea vădită a lui George și fără tristețea transparentă a lui Filip, n'ar fi urmat între ei schimbul acesta de scrisori.

De asemenea s'a văzut că George, conformându-se voinței prietenului său, s'a abținut să'l sfătuiască, dar nu s'a mulțumit cu spovedania primită, bănuind o taină care scăpa examenului de conștiință chiar al lui Filip de Luzay însuși.

Doamna de Gremilly locuia în casa sa din noule cartiere, pe lângă strada Chaillot.

Fiindcă vreau să spun adevărul, indic regiunea, dar fiindcă nu vreau să fiu indiscret, mă abțin să precizez mai mult. Am văzut drama pe care o povestesc și cunoscând măștile, nu vreau să le fac cunoscute acelora cari au asistat la spectacol fără să vadă nimic.

O femeie de spirit, a cărei memorie mi-o scumpă, a răspuns într'o zi când i s'a pus întrebarea aceasta: „Ce va să zică o femeie distinsă? „astfel:

— Aceia pe care n'o distingi cu greutate dintre celelalte.

Unii lingușitori ai femeilor excentrice vor zice că e un paradox. Eu găsesc definiția adevărată dacă e absolută. Atmosfera de ceață în care se complăce o femeie care respinge omagiile șgomotoase, o ferește de admirația nerozilor și o face să nu fie inconjurată de oț de oameni de spirit.

Doamna de Gremilly n'avea decât frumusețea care făcea umbră modestiei sale dar frumusețea, când e lipsită de cochetărie, n'ajunge cu să dea gloria. Repede ne'voim să salutăm această frumusețe și s'o proclamăm, dar când n'avem norocul să ne surădă reflexele ei, tot așa de repede ne dăm de par-

tea femeilor cari o invidiază; pe urmă, odată consacrată, avem față de ea atitudinea pe care o au într'o biserică necredincioși față de respectul omenesc. Luăm o picătură de apă sfințită în treacăt, ne'nclinăm și... ne vedem de dram. O femeie frumoasă care n'are amant, care nu vrea să aibă, sau care nu e capabilă să-l schimbe dacă are unul, n'are în lumea banală decât valoarea unui frumos ornament.

Se spunea în mod unanim: frumoasa doamnă de Gremilly, fără a-i mai acorda altă favoare și ea se mulțumea cu certificatul acesta care-i autentifica frumusețea fără s'o mai oblige la altceva.

Femeilor le plac să presupună că cele mai frumoase dintre ele nu sunt cele mai spirituale și bărbații nebăgați în seamă de cele mai frumoase, sunt cu totul de această părere.

Doamna de Gremilly, fără să-și deschidă de obicei salonul, primea din când în când ca să nu se deosibească de celelalte femei din lumea ei. Dacă prânzurile erau excelente, dacă seratele aveau elementele indispensabile, ca bărbați, ca femei, ca diplomați, ca muzicanți, ca financieri, ca orchestră, ca băuturi răcoritoare, era numai ca să se mențină la acelaș nivel, nu ca să se ia la întrecere cu nimeni. Casa ei era considerată printre acelea unde confortabilul spiritului și al corpului merita să fie cel mai bine cotat și atâtă tot.

Să băteau mulți ca s'o cunoască și când zăreba o dată, nimeni nu mai căuta să merite zâmbetul ei, căci îi simțeau radiind ca o

— Zăvorul !... Coboară-te... nu pot să ajung...

Dar White, trântit în patru labe pe parchet, căuta mâna maimuței. De-ar putea-o găsi numai, înainte ca „acel cineva” să pătrundă în casă !... O răpăială de lovitură răsunară pe ușa dela eșire. Sgomotul unui scaun pe care femeia sa îl târa prin coridor și pe care îl așeză lângă aceiași ușă ajunse până la urechile bătrânului. Pricepu distinct scârțâitul zăvorului... În același moment el găsisse mâna maimuței și complectamente înebunit, formulă ultima sa dorință:

— Să nu intre !... Cadavrul desfigurat să rămână în pământ !...

Loviturile încetară subit, cu toate că casa era încă plină de ecoul sgomotelor lor. White auzi trăgându-se scaunul, și deschizându-se ușa. Un vânt glacial mătură scara; un gemăt lung de desamăgire și de durere, scos de femeia sa, îi dădu curaj să alerge lângă ea și apoi să privească pe ușă afară.

La lumina becului de gaz, așezat de cealaltă parte a străzii, nu văzu decât un drum liniștit și pustiu cu totul.

ISTORICUL MĂNCILOR POSTALE

istoricul măncilor postale

Sfârșitul anului 1914 și întreg anul 1915 nu se semnalează de cât prin raritatea tranzacțiilor de timbre, în schimb în 1916 ele devin foarte frecvente. Câteva persoane pentru a-și trece timpul, au început să-și reia ocupațiile din tinerețe colecționând timbre și mărci și odată prinse în angrenajul acesat au devenit colecționari pătinași; în sfârșit în anul aces-

ta numărul filatelitelor a început să crească, lucru care s'a putut constata la cele patru licitații din sala Drout unde vechii colecționari au rămas uimiți văzând atâtea persoane străine cumpărând timbre.

În 1917 urcările prețurilor timbrelor au crescut în chip neobicit și cu ocazia vânzării Peeleheid, toate prețurile au depășit evaluările cele mai optimiste. Văzând rezultatele acestea, zilnic s'au ivit noi colecționari iar prețurile au continuat să se urce timp de trei ani, adică în cursul anilor 1918, 1919 și 1920.

Doi factori noi au contribuit la urcarea aceasta de prețuri; armistițiul liberase un mare număr de colecționari mobilizați cari veniseră să mărească valul cumpărătorilor. În afară de asta, valuta franceză scăzută, atrăgea pe străinii cu valută forte să cumpere timbre, așa ce cererea fiind mare, fatal prețul mărcilor s'a urcat.

Dar ce se făcuse catalogul în timpul acesta ?

Cu toată lipsa mânei de lucru, cu toată criza hârtiei, cu toate greutățile inerente războiului, catalogul reuși să apară în fiecare an; mai mult, în timpul bombardamentului dela Amiens s'a imprimat la Tours.

Faptul acesta are foarte multă importanță și iată de ce :

Înainte de război catalogul Yvert era concurat, în streinătate, de acelea ale celorlalte națiuni, între altele de catalogele germane; or, în timpul acestei perioade, a fost singurul care a apărut și prin urmare a trebuit să fie adoptat volens nolens de celelalte țări și chiar de Germania. El a devenit așa dar un catalog internațional și azi, pe bazele lui se tratează majoritatea tranzacțiilor.

Am spus că urcarea prețului mărcilor postale a început în 1918 și a dăinuit până în 1920.

În Septembrie 1920 a apărut faimosul catalog 1921, care a dat loc la atâtea controverse. — aceasta fiindcă n'a fost înțeles de nimeni.

G. Orășeanu

Interpretare ciudată a nunței de la Cana

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

La Expoziția Artiștilor independenți care s'a ținut în Martie trecut la New-York, un tablou a câștigat un așa renume încât reproducerea sa litografică, în milioane de exemplare, umple Statele-Unite.

Acest tablou datorit unui talentat elev al lui Gérôme, J. F. Kaufman are ca subiect *Nunta din Cana* însă interpretată așa cum nu ar fi prevăzut Veronese.

Intr'adevăr, tabloul acesta reprezintă pe autorul legii draconiene anti-alcoolice, d. Volstead cum apucă brutal pe Mântuitorul de umăr și cu un gest indignat îi reproșează schimbarea apei în vin.

D. Bryan, hotărât începe să verse amforele cu vin. În fund d. Anderson, un feroce partizan al uscăciunii, împinge necuviința până a sta cu palăria pe cap.

Fecioara, infrișoșată, își apără fiul. În stânga Sf. Petru e gata să intervină. Numai Isus, calm, se roagă: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac”.

Partizanii alcoolului au făcut acestui tablou o reclamă numai auzită.

Gelozia se naște odată cu iubirea, dar nu moare totdeauna cu ea.

La Rochefoucauld

strălucire mai mult pe lângă acelea ale argintăriei, cristalelor, poleielilor, a turturilor luxurior.

— Ah! frumoasa doamnă de Gremilly! — se spunea străinilor cari întrebau de ea — încântătoare femeie! Excelentă casă! Întâlnești în ea odată pe iarnă tot Parisul.

Fu deci ușor d-nei de Gremilly să ascundă fără mare bătaie de cap legătura ei de necrezut. Cime ar fi putut oare să bănuiască pe femeia aceasta? S'o creadă cineva, după atâția ani de reamănare, capabilă să se aprindă și să joace în taină drama pasiunii incompatibile cu seninătatea, dulceața și spiritul său așa de bine echilibrat? Totuși nebănuiala nu e totdeauna o garanție contra clevelei. Ceia ce interzicea virtutea d-nei de Gremilly ca să se închipuie despre ea, viciul celorlalte femei ar fi putut prea bine la un moment dat să inventeze, să imagineze, și Filip se emoționează chiar de unele priviri pe cari le găsea curicase, după cum zicea în scrisoarea lui.

La moartea soțului ei și chiar când trăia venerabilul d. de Gremilly, mulți încercaseră să placă frumoasei văduve, ba unii presumpțioși visaseră o excursie de plăcere pe yacht în marea înghețată de care se înconjurase, dar ca să navighezi trebuia să spargi ghița, și ea, departe de a se opune, închisă în ghețarul ei, îl făcea să pară cu așa naivitate, în cât descuraja presumpția în loc s'o încurajeze. Nu era firesc ca o femeie așa de rece să asculte liniștită aluziunile cari inflăcărau pe altele.

Plăcerea de a umili nepăsarea aceasta, în-
tea mult în ambițiunea celor cari dau târcoa-

le virtuții ei, dar totul era în zadar, căci jocul acesta n'o distra de loc, iar când încetă, ea nu fu nici mai ușurată, nici mai fericită. Ea observase lucrul acesta, mirată însăși de această nepăsare și totuși o neliniștea o presimțire fără cauză.

Căsătoria cu un bătrân îi forțase inima fără să i-o deschidă. Fusese recunoscătoare pentru bunătatea, respectul și grațitudinea bătrânului. Se devotase filial lui, așa cum se devota ca o mamă lui Filip de Luzay, dar recunoștința ei nu fusese iubire și respectul este o floare tristă de respirat când nu înflorește în atmosfera tinereții.

D-na de Gremilly care lăncezise în respectul acesta conjugal, trăia acum în respectul tânărului său amant. Iubind pe Filip cu toată flacăra simțurilor sale așa de târziu trezite, ea îl respecta pentru bunătatea lui și-și zicea sie-și.

— Cât e de generos că-mi dă tinerețea lui. Se înțelege însă bine cât era de fraged și de plâpând acest respect și ce primejdii înfățișa el pentru siguranța d-nei de Gremilly și demnitatea lui Filip. La cea mai mică adiere de gelozie a iubitei lui, legătura ar fi pierdut prestigiul ei, scuza ei.

Cinstea, delicata, toate scrupulele mondene, nu l'ar împiedica pe Filip să se îndrăgostească de o fată bună de luat în căsătorie și dragostea lui, torturată, sufocată, s'ar sacrifica zadarnic pasiunii ei.

Există în rânduiala naturii o povăț de virtute care covârșește tot și care nu poate îngădui o paralelă între un îndrăgostit de 18 ani și o îndrăgostită de 40. Simțurile avuse-

seră cursa lor triumfală în această legătură, dar oare n'ar fi putut să se răzbuie și să deshidă violent aceiaș cursă pe care ei și-o întinseseră?

În scrisoarea lui Filip, se ghicea puțința vagă a acestei revolte. Își făcea iluzii, dar silindu-se să mintă, provoca într'insul și mai mult adevărul.

Oare când se va trezi mândru și imperios acest advăr?

A doua zi chier după scrisoarea sa, Filip de Luzay care de două zile nu văzuse pe d-na de Gremilly, veni s'o vadă peste zi.

Era într'un salon, studiind cu nepoata sa combinațiunile unui desen copiat pe o canava veche și îndemnând pe ficea ei adoptivă să-l lucreze.

Știm de mai înainte, dela Filip, că adoptându-și nepoata rămasă orfană și fără avere, d-na de Gremilly îndeplinea tot ceea ce bunătatea naturii sale, tot ceea ce datorită îi prescria, dar fără să poată să-i pătrundă în inimă, prin binefacerea ei, maternitatea pe care dragostea o luase drept pretext.

(Urmare în nr. viitor).

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Din 4 Noembrie 1923 —
CUPON No. 1.

Vaca elefant

Sau spaima lui moș Niculae